B.A. 1st Semester (Honours) Examination, 2018 (CBCS)

Subject : Sanskrit

Paper : CC-I

Time: 3 Hours **Full Marks: 60**

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answer in their own words as far as practicable.

1. प्रत्येकात् विभागात् न्यूनतया प्रश्नत्रयं स्वीकृत्य दशप्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीमाश्रित्य समाधीयताम्। 2×10=20
নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে দশটি প্রশ্নের উত্তর সরল সংস্কৃতে দেবনাগরী লিপিতে লিখতে হবে। প্রত্যেকটি বিভাগ থেকে অন্তত তিনটি করে প্রশ্নের উত্তর অবশ্যই করতে হবে।

विभागः 'क'
বিভাগ–'ক'

(a) 'रघुवंशम्' इति महाकाव्ये कस्य वंशस्य कति राज्ञां वर्णना अस्ति?
'রঘুবংশ' মহাকাব্যে কোন বংশের কতগুলি রাজার বর্ণনা আছে?

(b) संस्कृतप्रतिशब्दः लिख्यताम्– शिवम्, अवरजः
সংস্কৃত প্রতিশব্দ লেখো— শিবম্, অবরজঃ

(c) सीता कदा किमर्थं पञ्चाग्नितपः कर्तुमैच्छत्?
সীতা কখন কি কারণে পঞ্চাগ্নিতপস্যা করতে চেয়েছিলেন?

(d) ततार सन्धामिव सत्यसन्धः – कः खलु सत्यसन्धः? अस्य श्लोकस्य अन्तर्निहितार्थः स्पष्टीक्रियताम्।
সত্যসন্ধঃ কে? শ্লোকটির অন্তর্নিহিত অর্থ লেখো।

(e) प्रकृति-प्रत्ययः निरूप्यताम्।
প্রকৃতি প্রত্যয় লেখো।

(i) चक्रन्द
চক্রন্দ

(ii) विहाय
বিহায়

विभागः 'ख'
বিভাগ–'খ'

(f) किरातार्जुनीयम् इति काव्यस्य टीकाकारः तस्य टीकायाः नाम च लिख्यताम्।
কিরাতার্জুনীয়ম্ কাব্যের টীকাকার ও টীকার নাম লেখো।

(g) 'प्रवृत्तिसाराः खलु मादृशां गिरः'– केनोक्तमिदं वचनम्? 'प्रवृत्तिसाराः' इति पदस्य कोऽर्थः?
'প্রবৃত্তিসারাঃ খলু মাদৃশাং গিরঃ'– এই উক্তিটির বক্তা কে? 'প্রবৃত্তিসারাঃ' পদটির অর্থ কী?

 Please Turn Over

(h) सन्धिविच्छेद: क्रियताम्।
সন্ধিবিচ্ছেদ করো :
(i) नवयौवनोद्धतम्
নবযৌবনোদ্ধতম্
(ii) हितान्न
হিতান্ন

(i) वनवासकाले युधिष्ठिर: कस्मिन् वने अवसत्? कस्तावत् 'वर्णिलिङ्गी'?
বনবাসকালে যুধিষ্ঠির কোন বনে বাস করতেন? 'বর্ণিলিঙ্গী' কে?

(j) 'निगूढतत्त्वं नयवर्त्म विद्विषाम्'– अस्य श्लोकस्य अन्तर्निहितार्थ: निरूप्यताम्।
'निगूढतत्त्वं नयवर्त्म विद्विषाम्'– এই শ্লোকটির অন্তর্নিহিত অর্থ লেখো।

विभाग: 'ग'
বিভাগ–'গ'

(k) महाभारतमवलम्ब्य एकस्य महाकाव्यस्य नाम लिख्यताम्। केन रचितं महाकाव्यमिदम्?
মহাভারত অবলম্বন করে রচিত একটি মহাকাব্যের নাম লেখো। মহাকাব্যটির রচয়িতা কে?

(l) 'ऋतुसंहारम्' इति काव्यं केन विरचितम्? कीदृशं काव्यमिदम्?
ঋতুসংহার কাব্যটি কে রচনা করেন? এটি কোন ধরনের কাব্য?

(m) भर्तृहरिविरचितस्य शतकत्रयस्य नाम लिख्यताम्।
ভর্তৃহরি বিরচিত শতকত্রয়ের নাম লেখো।

(n) संक्षिप्ता टीका लिख्यताम्– चौरपञ्चाशिका।
সংক্ষিপ্ত টীকা লেখো— চৌরপঞ্চাশিকা।

(o) 'आर्यासप्तशती' केन विरचिता? कीदृशं काव्यमिदम्?
'আর্যাসপ্তশতী'-র রচয়িতা কে? এটি কি প্রকারের কাব্য?

2. निम्नलिखितप्रश्नेषु यथेच्छं प्रश्न चतष्टयं लिख्यताम्। तन्मध्ये प्रश्नद्वयं अवश्यमेव संस्कृतभाषया लिख्यताम्। 5×4=20
নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে চারটি প্রশ্নের উত্তর লিখতে হবে। তার মধ্যে দুটি অবশ্যই সংস্কৃত ভাষায় লিখতে হবে।

(a) बङ्गभाषया अनुवाद: क्रियताम्।
বাংলা ভাষায় অনুবাদ করো :

कलत्रनिन्दागुरुणा किलैवमभ्याहतं
कीर्तिविपर्ययेण।
अयोघनेनाय इवाभितप्तं
वैदेहिबन्धोर्हृदयं विदद्रे।।

अथवा,

अवैमि चैनामनधेति किन्तु लोकापवादो
बलवान् मतो मे।
छाया हि भुमे: शशिनो
मलत्वेनारोपिता शुद्धिमत: प्रजाभि:।।

(b) बङ्गभाषया अनुवादः क्रियताम्।

বাংলা ভাষায় অনুবাদ করো ঃ

द्विषां विघाताय विधातुमिच्छतो
रहस्यनुज्ञामधिगम्य भूभृतः।
स सौष्ठवौदार्यविशेषशालिनीं
विनिश्चितार्थामिति वाचमाददे।।

अथवा,

निरत्ययं साम न दानवर्जितं न भूरि
दानं विरहय्य सत्क्रियाम्।
प्रवर्तते तस्य विशेषशालिनी
गुणानुरोधेन विना न सत्क्रिया।।

(c) सप्रसङ्गं सरलसंस्कृतभाषया व्याख्यायताम्

সপ্রসঙ্গ সরলসংস্কৃতে ব্যাখ্যা লেখো ঃ

पौरेषु सोऽहं बहुलीभवन्तामपां
तरङ्गेष्विव तैलबिन्दुम्।
सोढुं न तत्पूर्वमवर्ण'मीशे
आलानिकं स्थानुमिव द्विपेन्द्रः।।

अथवा,

स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं
हितान्न यः संशृणुते स किंप्रभुः।
सदानुकुलेषु हि कुर्वते रतिं
नृपेष्वमात्येषु च सर्वसम्पदः।।

(d) संस्कृतभाषया भावसम्प्रसारणं कुरु।

সংস্কৃত ভাষায় ভাব-সম্প্রসারণ করো ঃ

आज्ञा गुरुणां ह्यविचारणीया।

अथवा,

अहो दुरन्ता बलवद्विरोधिता।

(e) 'जानकीहरणम्' इति काव्यस्य प्रणेता कः? कति सर्गाः विद्यन्ते अस्मिन् काव्ये? अस्य ग्रन्थस्य उत्सः कः?

'जानकीहरणम्' কাব্যের রচয়িতা কে? এই কাব্যে কতগুলি সর্গ আছে? গ্রন্থটির উৎস কী?

(f) 'कुमारसम्भवम्' महाकाव्यम् केन विरचितम्? अस्मिन् महाकाव्ये कति सर्गाः सन्ति? अस्य महाकाव्यस्य वैशिष्ट्यानि समासतः लिख्यन्ताम्।

'कुमारसम्भवम्' মহাকাব্য কে রচনা করেছেন? এই মহাকাব্যে কতগুলি সর্গ আছে? এই মহাকাব্যের বৈশিষ্ট্যগুলি সংক্ষেপে লেখো।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं प्रश्नद्वयं लिख्यताम्: 10×2=20
নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যে কোনো *দুটি* প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ

(a) पाठ्यांशानुसारेण सीतया सह लक्ष्मणस्य कथोपकथनं विशदीक्रियताम्। अस्यामुक्तिप्रत्युक्तौ लक्ष्मणस्य यत् चरित्रं प्रकाशितं तत् स्पष्टीक्रियताम्।
পাঠ্যাংশ অনুসারে সীতার সাথে লক্ষ্মণের কথোপকথন আলোচনা করো। এই কথোপকথনের আলোকে লক্ষ্মণের চরিত্র বিশ্লেষণ করো।

(b) 'नारिकेलफलसम्मितं वचोभारवे:'– विश्लिष्यताम्।
'नारिकेलफलसम्मितं वचोभारवे:'– উক্তিটি বিশ্লেষণ করো।

(c) अश्वघोषरचितानि महाकाव्यानि आलोच्यन्ताम्।
অশ্বঘোষের লেখা মহাকাব্যগুলি আলোচনা করো।

(d) टीका लिख्यताम्:
টীকা লেখো ঃ
(i) भट्टिकाव्यम्
ভট্টিকাব্যম্
(ii) मेघदूतम्
মেঘদূতম্

———————